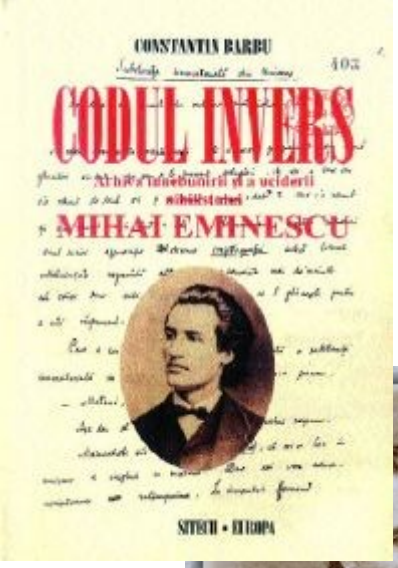

Cum a fost ucis Eminescu

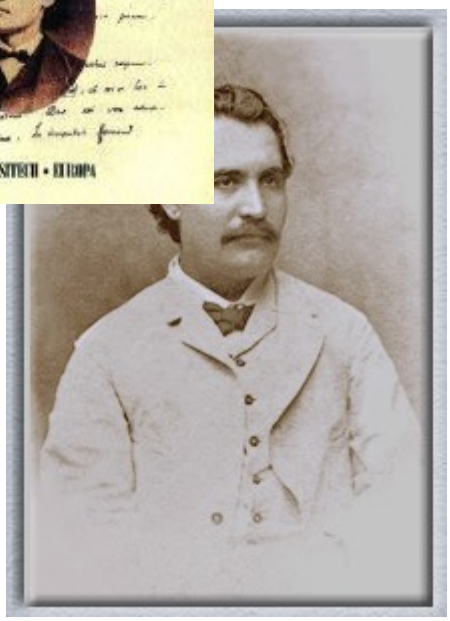

-- In acelasi timp cu publicarea monumentalei lucrari imaginate de Constantin Noica si reluate de academicianul Eugen Simion si filosoful Constantin Barbu, Caietele Eminescu in editie anastatica, cercetatorii dedicati operei Romanului Absolut - dupa cum il numea Petre Tutea - au scos la lumina noi date privind viata si moartea poetului, jurnalistului si ganditorului national Mihai Eminescu.

Profesorul Nae Georgescu a reusit sa cuprinda intr-un nou volum rezultatele unei investigatii jurnalistice "instigate" de un grup de tineri ziaristi civici - "Boala si moartea lui Eminescu" incearca sa prezinte viata secreta a jurnalistului si ganditorului Mihai Eminescu si porneste de la ultimele ceasuri ale lui Eminescu povestite de un martor ocular ramas necunoscut pana acum. Documentul, din care reiese ca Eminescu a fost ucis in timp ce canta "Desteapta-te, Romane!", a fost descoperit de profesorul Georgescu in arhivele presei vremii si il prezentam integral mai jos. Cu o deosebita atentie pentru cel mai mic detaliu arhivistic si istoriografic, filosoful Constantin Barbu a lansat la Biblioteca Academiei, la momentul aniversar 15 ianuarie, primul volum, de peste 800 de pagini, al unei investigatii analitice complete realizate de Academia si Fundatiile Mihai Eminescu: "Codul Invers - Arhiva innebunirii si uciderii nihilistului Mihai Eminescu".

In Argumentul lucrarii, Constantin Barbu, despre care Noica scria ca este "exceptional de inzestrat pentru lucrari de eruditie si istorie literara", afirma ca marele corpus al Codului invers urmeaza sa se compuna din 7 volume. "Se vor publica memoriile regelui Carol I, fragmente din jurnalul sau, din Insemnarile zilnice ale lui Maiorescu si din ale altor contemporani ai crimei. Se vor publica insemnari in facsimil din Eminescu, graitoare despre sacrificarea sa. In fiecare volum vor fi acte secrete din arhivele unor servicii ale tarilor europene", scrie Barbu. Unul dintre acestea, gasit de istoricul George Damian in Arhivele Nationale - in care se arata cum era urmarit Eminescu de catre agentii austro-ungari pentru idealurile sale nationale - il publicam si noi astazi. Constantin Barbu, care a obtinut si un "plan de masuri" in ce-l priveste pe militantul societatii secrete "Carpatii" Mihai Eminescu, semnat de imparatul Franz Josef, considera ca "Aceasta <>, in care au participat imparati, regi, amici, dame, informatori, tradatori, plagiatori, homosexuali, agenti multipli etc., devine descifratoare pentru istoria Romaniei si, un strop, pentru istoria Europei. Descifrarile si dezvaluirile ne vor ajuta sa intelegem de ce si atunci, si astazi a fost asa si nu altfel".

In acest context, care il releva pe Eminescu geopoliticianul si nationalistul implicat inclusiv conspirativ pentru proiectul Daciei Moderne - Romania Mare, nu este de mirare ca dusmanii lui Eminescu sunt si dusmanii

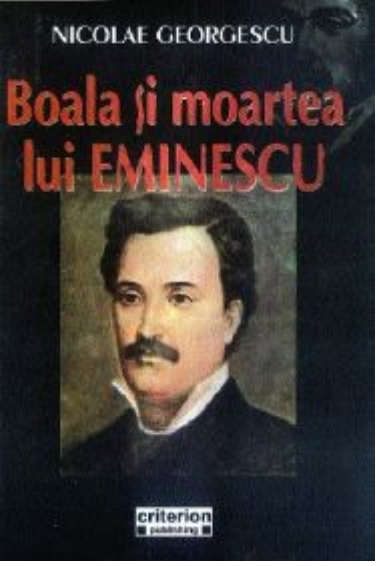

Romaniei. (Victor RONCEA)

Omorat in timp ce canta "Desteapta-te, Romane!"

Cum a murit Eminescu - ultimele lui ceasuri, povestite de un martor ocular - o inedita relatare legata de moartea lui Eminescu este adusa la lumina intr-un volum, pentru prima oara, de profesorul Nicolae Georgescu, in cartea aparuta la Editura Criterion - "Boala si moartea lui Eminescu".

Din Argumentul eminoscologului Nae Georgescu: "Nu m-am ocupat niciodata in mod expres de moartea fizica a lui Eminescu, interesandu-ma ceea ce in timpul sau se chema "moarte civila". Acum, odata cu aceasta reconvocare a documentelor, ipoteza de lucru va fi aceasta, a dublei lovituri, si voi lua in consideratie posibilitatea ca ea sa fi fost evitata pentru ca pe de o parte arunca o lumina defavorabila asupra corpului medical - iar pe de alta indica premeditarea, insistenta chiar, in atac, a acestui enigmatic Petrea Poenaru. Amintim ca, dupa 1944, singur Virgil Ierunca sustine, in Franta, ca Eminescu a murit asasinat. Romania trecea prin alt infern, cel comunist, in care mica chestiune Eminescu devenise o oaza fortata de liniste aproape paradisiaca". Redam mai jos, integral si conform cu originalul, relatarea de presa aparuta in "Universul", Bucuresti, 28 iunie 1926, p.3, reluata in "Cuvantul Ardealului", Cluj, 1 iulie 1926, si in "Primavara", Sannicolau Mare, 4 iulie 1926.

A murit in bratele frizerului Regelui

Modestia acestui om da o valoare speciala datelor furnizate de el, date cari nu sunt in nici un caz lipsite de interes. D. Dumitru Cosmanescu, fost intr-o vreme coafor al Regelui, avand pravalie sub vechiul Jockey-Club, "il servea" adeseori pe Eminescu, care venea acolo impreuna cu alti prieteni:

"Era un om domol si foarte asezat. Vorbea totdeauna frumos, ori cu cine ar fi stat de vorba si avea mare placere sa-l servesc eu. Cum intra intreba: "Da' unde e Dumitrache?" Eu, ca unul care, slava Domnului, la varsta mea pot zice ca sunt "specialist" si ca am servit mii si mii de oameni, mi-aduc aminte si acum ca avea un par frumos negru, ondulat, dat peste cap. Mustata, mica, era tot neagra. De imbracat nu l-am vazut niciodata rau imbracat, ii placeau cravatele negre, facute "funda". Vorbea cu mine, vorbea cu lucratorii, si mai ales sedea de vorba cu d. Ardeleanu, patronul meu de pe vremuri, povestind tot felul de lucruri, fiindca Ardeleanu era om citit, si fusese si la Paris, studiind sa se faca avocat.

*****

Cand s-a intamplat nenorocirea ca s-a imbolnavit, Eminescu a fost dus la Sutu, unde i s-a dat o camera a lui, mai buna ca altora. Ma chema tot pe mine sa-l servesc si acolo, si ma duceam bucuros. Uneori veneau sa-l vada prieteni, Grigore Manolescu, Hasnas, si altii care-i ziceau lui Eminescu "maestre" si el radea, batandu-i pe umar. Cat a stat la Sutu, eu cel putin nu l-am vazut altfel decat scriind. Scria toata ziua, coli peste coli, si era foarte linistit. Dar soarta a facut insa ca intr-o zi sa-l vad murind, as putea zice, pe

bratele mele.

Venisem la Sutu, cam pe la 3 dupa amiaza. Pe la vreo 4, cum era cald in camera, Eminescu zice uitandu-se lung la mine: "Ia asculta, Dumitrache, hai prin gradina, sa ne plimbam si sa te invat sa canti Desteapta-te, Romane!"

Eu care stiam ca nu e bine sa-i fac impotriva am iesit cu el in gradina, unde se vede ca-l tragea soarta. Si a inceput sa cante Desteapta-te, Romane, si eu dupa el. Canta frumos, avea voce. Cum mergeam amandoi, unul langa altul, vine odata pe la spate un alt bolnav d'acolo, unu' furios care-a fost director sau profesor de liceu la Craiova si, pe la spate, ii da lui Eminescu in cap cu o caramida pe care o avea in mana. Eminescu, lovit dupa ureche, a cazut jos cu osul capului sfaramat si cu sangele siruindu-i pe haine, spunandu-mi: "Dumitrache, adu repede doctorul ca ma prapadesc... Asta m-a omorat!" L-am luat in brate si l-am dus in odaia lui, unde l-am intins pe canapea. I-am potrivit capul pe perna, si cand am tras mana, imi era plina de sange. Au venit doctorii, cu Sutu in cap, si ne-au spus sa tacem, sa nu s-auda vorba afara, ca nu e nimic... Dar dupa o jumatate de ora, bietul Eminescu murise!"

*****

Modestia si simplitatea povestitorului nu scad intru nimic caracterul dramatic al acestor ultime ceasuri ale nefericitului poet. Faptele povestite aici sunt consemnate, de altfel, mai de mult, de acei cari, in vreme, au stabilit conditiile in cari Eminescu a fost ucis de un dement, datorita fireste numai unei regretabile lipse de supraveghere din partea administratiei ospiciului unde si criminalul si victima se gaseau la un loc.>

Din ultimele cuvinte scrise: "Pana ce mor, Pleaca-te ingere"

Nae Georgescu explica: "Se stie ca in halatul sau de spital s-au gasit, dupa moarte, doua poezii: "Viata" si "Stelele'n cer" - "Stelele'n cer / Deasupra marilor / Ard departarilor / Pana ce pier. // Dupa un semn / Clatind catargele, / Tremura largile / Vase de lemn: // Niste cetati / Veghind intinsele / si necuprinsele / Singuratati.// Orice noroc / si'ntinde-aripele / Gonit de clipele / Starii pe loc. // Pana ce mor, /Pleaca-te ingere / La trista-mi plangere / Plina de-amor. // Nu e pacat / Ca sa se lepede / Clipa cea repede / Ce ni s-a dat?". (V.R.)

Nationalistii romani urmariti de spionii austro-ungari

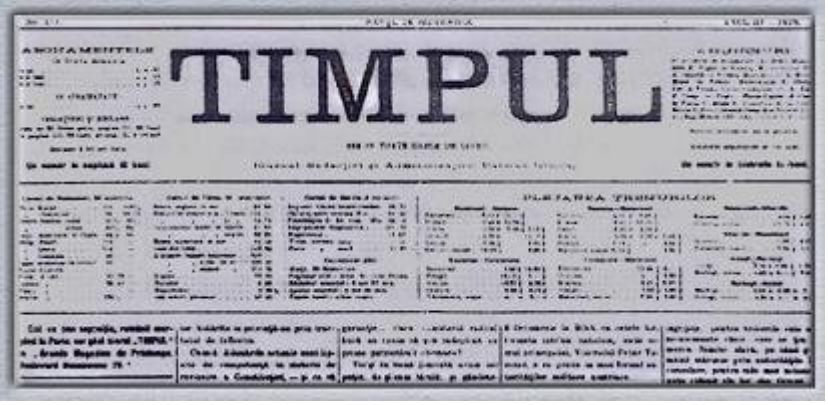

Intr-o Nota informativa din 7 iunie 1882, redactata de Ministrul plenipotentiar al Austro-Ungariei la Bucuresti, baronul Ernst von Mayr, catre ministrul Casei imperiale si ministrul de Externe din Viena se raporta ca "Societatea Carpatii" a tinut la 4 iunie o sedinta publica, inaintea careia a avut loc o consfatuire secreta. Spionii imperiului austro-ungar aveau cel mai probabil un agent infiltrat in "Societatea Carpatii", capabil sa transmita informatii precise despre activitatile organizatiei, de vreme ce ambasadorul afirma ca detine informatii "dintr-o sursa sigura". Sedinta secreta a "Societatii Carpatii" a convenit asupra continuarii luptei impotriva Monarhiei austro-ungare, recomandandu-se membrilor cea mai mare discretie. La aceasta sedinta, Mihai Eminescu a propus ca studentilor transilvaneni de la Bucuresti sa li se incredinteze sarcina de a duce o propaganda activa in timpul vacantelor in favoarea Unirii cu Romania - proiectul "Daciei Mari". Prezentam integral aceasta Nota Informativa aflata in Arhivele Statului, Bucuresti, Colectia xerografii Austria, pach. CCXXVI/1, f.189-192, Haus - Hof - und Staatsarchiv Wien, Informationsburo, I.B.- Akten, K.159.

Bucuresti, 7 iunie 1882

Inalt prea cinstite Conte,

"Societatea Carpatilor" a tinut pe 4 iunie o sedinta publica, precedata de o consfatuire secreta. Referitor la aceasta am primit de la o sursa de incredere urmatoarele date: subiectul consfatuirii a fost situatia politica.

S-a cazut de acord asupra continuarii luptei impotriva Monarhiei Austro-Ungare, totusi nu in spiritul unei "Romanii iridenta". Membrilor li s-a recomandat cea mai mare prevedere.

Eminescu, redactorul sef al ziarului "Timpul", a facut propunerea ca studentii transilvaneni de natiune romana, care umbla pe la scolile de aici pentru invatatura, sa li se incredinteze pe timpul vacantei lor acasa ca sa lucreze pentru pregatirea publicului in favoarea unei Dacii Mari.

Redactorul adjunct Sacareanu de la "Romania Libera" a dat citire mai multor scrisori trimise lui din Transilvania care aratau ca romanii de acolo ii asteapta pe fratii lor cu bratele deschise.

O scrisoare trimisa de Badescu, inspector scolar din Neamt, catre un jurnalist pe nume Miron spune ca situatia din jurul Nasaudului este favorabila.

Primiti Excelenta expresia profundului meu respect.

Bucuresti, 7 iunie 1882

Baron von Mayr

Despre o consfatuire secreta a "Societatii Carpatilor"

(nota in baza paginii 1: Excelentei Sale Domnului Conte Kalnoky; Biroul de Informatii). (George DAMIAN)

Filosoful Barbu, discipolul lui Noica

Constantin Barbu (foto stanga jos, alaturi de Eugen Simion) s-a nascut in 1954, fiind absolvent al Facultatii de Filologie, Universitatea din Craiova. Bursier al Guvernului francez, a publicat primul articol in revista "Ramuri", in 1975. In 1985, a publicat prima sa carte intitulata "Rostirea esentiala. Eseu despre reamintirea fiintei", o carte de metafizica apreciata de parintele Dumitru Staniloae, Edgar Papu, Adrian Marino, Mhai Sora, Marin Sorescu, s.a.. Remarcat de Constanin Noica, este considerat "filosoful tinerii generatii".Editeaza, cel dintai, "Manuscrisele lui Mihai Eminescu", in facsimil, un "Corpus eminescianum" si "Opera transliterara", proiect imaginat, la Paltinis, impreuna cu Noica. A primit, la Bruxelles, un premiu international pentru eseul "L'UniVers et le Vers". A publicat, de asemenea, numeroase carti de poeme (Iluzia regala, Limba distrusa, Carte despre singuratate), precum si numeroase volume de eseuri (Autoversiunea inextibila, Caderea in Cosmos).

Nae Georgescu, omul Scrisului ca o taina

Nicolae Georgescu (n. 1950) este profesor la Universitatea Hyperion, decan al Facultatii de Filologie, unde sustine cursul pentru masterat "Editologia eminesciana - o stiinta interdisciplinara". Reputatul eminescolog a scris 15 carti privind opera si personalitatea lui Eminescu si a publicat studii si despre Veronica Micle, Caragiale, Sadoveanu, Panait Istrati, Mircea Eliade. Este doctor in Filologie cu teza "Eminescu si editorii sai. Nucleul maiorescian pana la Perpessicius" (1997). A fost bibliotecar la Biblioteca Academiei Romane, redactor la revistele "Luceafarul", "Academica", "Natiunea". Este membru al Uniunii Scriitorilor din Romania.

Eminescu despre rapirea Basarabiei

"Noi cei insultati in sentimentele noastre cele mai sfinte, noi, cei pradati de averea noastra straveche, noi sa fim aceia cari sa primim si umilirea de a incuvinta rapirea teritoriului nostru?" (ZIUA, ianuarie 2008)

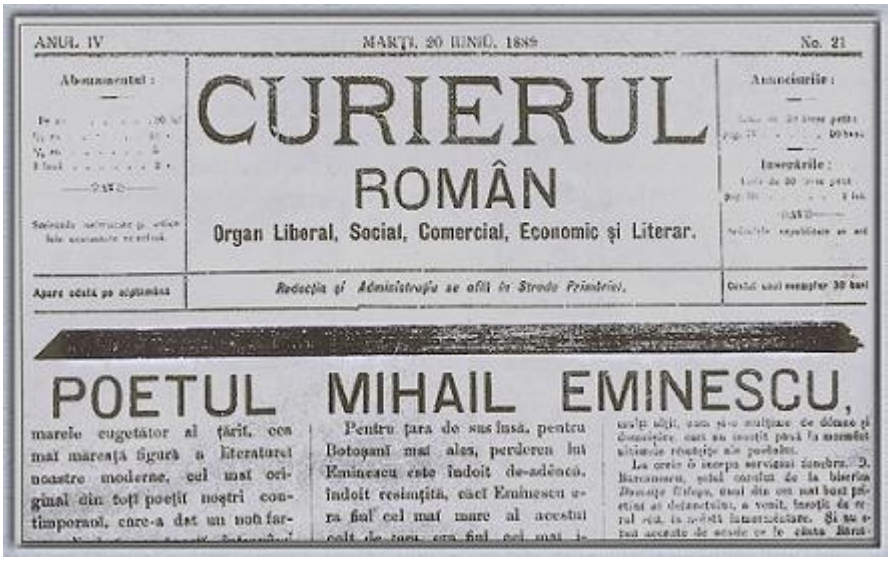

ANUL IV — MARȚI, 20 IUNIE, 1889 — No. 21

CURIERUL ROMÂN

Organ Liberal, Social, Comercial, Economic și Literar.

POETUL MIHAIL EMINESCU,

marele cugetător al țării, cea mai mareață figură a literaturei noastre moderne, cel mai original din toți poeții noștri contimporani, care-a dat un nou far-

Pentru țara de sus însă, pentru Botoșani mai ales, perderea lui Eminescu este îndoit de-adâncă, îndoit resimțită, căci Eminescu era fiul cel mai mare al acestui colț de țară, era fiul cel mai i-

Eminescu, persecutat politic si executat public

Aceasta este opinia expusa de prof.dr. Nicolae Georgescu, cel mai important eminescolog al Romaniei de azi, in cateva din cartile sale care au surprins si au schimbat in multe puncte perspectivele anterioare. Publicam o reconstituire senzationala a unui episod de biografie emiesciana, prezentat in Monitorul Cultural de cunoscutul istoric literar si preluat de Civic Media in vederea completarii biografiei publice a lui Mihai Eminescu.

Cum a fost arestat Eminescu la 28 iunie 1883

1. Relieful informației

Mi-am petrecut vara aceasta (2006) în verificări cerute de necesități: rugându-mă tinerii realizatori ai emisiunii „Mari români” de la TVR1 să-i ajut pentru un film documentar despre viața de ziarist a lui Mihai Eminescu, a trebuit să le explic pe larg documentația la cartea mea „A doua viață a lui Eminescu”, din 1994. Cuvântul „explicație” îmi vine în minte împreună cu sensurile lui etimologice: este ca şi cum ai netezi ceva foarte, foarte complicat, adică ceva cu multe pliuri, ca o hârtie mototolită oarecum. Iar tinerii mei colaboratori nu lasă nimic neumblat, se interesează de netezirea fiecărei cute, adică au întrebări peste întrebări, şi această avalanşă de întrebări te predispune, uneori, la visul de a te arunca tu însuți în bulgărele de zăpadă… În fond, găsesc că şi asta înseamnă verificarea peste două decenii a unei teorii: posibilitatea – cel puțin teoretică – de a plonja în avalanşă, în „du-u-că-se’n-vâr-tin-du-se”.

Discutăm despre ultima zi la „Timpul” a lui Eminescu, acel fatidic 28 iunie 1883. Totdeauna când dezvolt acest subiect cel mai greu mi se pare să „explic” relieful (temporal şi spațial) al informației. Noi putem, azi, să refacem traseul lui Eminescu din acea zi oarecum pas cu pas şi ceas cu ceas. Secvențele acestui traseu au fost, însă, developate la momente diferite. Jurnalul lui Maiorescu se publică în anii ‘30 ai secolului al XX-lea, amintirile lui Slavici în 1910, şi apoi în 1924, ale lui Vintilă Rusu Şirianu abia în 1967… Or, chestiunea este să putem reveni la acel 28 iunie 1883: ce ştiau apropiații lui Eminescu atunci, pe loc, despre înnebunirea lui

bruscă, ce gândeau ei, ce socoteli îşi făceau, etc. Iată, de pildă, încuierea lui Eminescu în baia Mitraşewski: despre acest episod s-a aflat abia în 1911, după moartea lui Grigore Ventura care a fost martor la eveniment, îl povestea adesea prietenilor – dar nu l-a aşternut niciodată pe hârtie, adică nu l-a făcut public. De ce? Tinerii mei colaboratori ar trebui să-şi pună lor înşile asemenea întrebări. Eu, ce pot să spun? „Pentru că": Grigore Ventura zice (după cum consemnează Al. Ciurcu, cel care scrie această amintire) că l-a lăsat pe poet în baie şi a mers la poliție să anunțe ca să vină să-l ridice. Oricum ai da-o, oricum ai învârti-o – trebuie să fii foarte sigur că poetul era nebun, dar nebun de legat – altfel, apelul la poliție aduce a delațiune, rezultă că Grigore Ventura este cel care l-a turnat pe Eminescu. Şi să nu uităm că acelaşi Grigore Ventura îl va acuza public, prin presă, la 15 august 1883, pe Al. Macedonski că-l face nebun pe Eminescu într-o epigramă. Lucrurile se cos cu ață albă: el anunță poliția la 28 iunie că a înnebunit Eminescu – şi tot el anunță presa la 15 august că Macedonski a spus-o – iar apoi, abia după 1911, după ce-şi dă obştescul sfârşit, un prieten al său, Al. Ciurcu, încredințează tiparului întâmplările de la Capşa, de la Cotroceni şi din baia Mitraşewski, povestite de el pe când trăia , dar niciodată aşternute hârtiei. Ce s-ar fi putut întâmpla, în fond şi la urma urmei, dacă poetul era lăsat în legea lui, adică să-şi facă baia fierbinte pentru care venise? Or, faptul că Grigore Ventura nu scrie aceste lucruri, adică nu se face martor de bunăvoie, nu declară pentru istorie şi pentru amici că el a chemat poliția „pentru că" – acest fapt pune sub semnul unei oarecare întrebări premisa, adică boala. Apoi, procesul verbal dresat la fața locului de comisarul Niculescu nu-l consemnează pe Grigore Ventura drept martor sau crainic al bolii lui Eminescu. Locotenentul spune: „fiind informat de d.d. G.Ocăşanu şi V.Siderescu că amicul lor d-l Mihai Eminescu, redactorul ziarului Timpul, ar fi atins de alienație mintală, că s-au dus la stabilimentul de băi din str. Poliției nr. 4, de acum 8 ore şi că, încuindu-se în baie pe dinăuntru, refuză să deschidă". Drept e că acest act a ieşit la iveală abia prin 1950, dar este de presupus că Grigore Ventura ştia de existența lui, sau cel puțin de existența unui act ca atare, unde ilustrul său nume nu avea ce să caute. Iarăşi: motiv pentru ca el să nu fi depus mărturie publică în chestia recluziunii lui Eminescu.

2. Un rege care ne confirmă

Un motiv în plus, însă, şi cel mai important, era înşiruirea de evenimente politice din ziua aceea, evenimente în centrul cărora se afla presa bucureşteană, şi mai ales ziarul „L'Independence roumaine", unde lucra chiar Grigore Ventura. Iată, în acest sens, mărturii de ultimă oră foarte importante, ce vin să încoroneze relieful atât de accidentat al informației. Este vorba chiar despre corespondența privată a regelui Carol I, recent descifrată şi editată de dl. Sorin Cristescu (Ed. Tritonic, 2oo5). Avem , aşadar, scrisorile regelui din preajma lui 28 iunie 1883, către ilustrul său tată sau către alte persoane din familie, din care extragem câteva pasaje privitoare la presă :"Semnificația infamă care s-a dat cuvântărilor ținute la festivitățile de la Iaşi şi comentariile despre prezența lui Brialmont arată cât de departe poate duce libertatea presei, fiind în stare să implice țara într-un conflict primejdios cu vecinii. În ziarele româneşti şi austroungare domneşte la ora actuală o aşa de uriaşă iritare că ne-am putea teme de o explozie." (21 iunie / 3 iulie, către Maria de Flandra, sora sa ; generalul belgian Brialmont se afla în țară , pe lângă Galați, pentru a studia terenul, la rugămintea personală a lui Carol I, în vederea construirii unei linii de fortificații ; presa străină a considerat că el este consultant într-o eventuală trecere armată a munților pentru Ardeal ; adăugăm în această paranteză că, în context, Imperiul Austroungar a ordonat şi a executat manevre militare în Ardeal pentru intimidarea Regatului României) ; „ Dacă tonul presei româneşti este extrem de regretabil, cel al ungurilor a ajuns la limita neruşinării, aceştia cer cu o nemaiauzită neruşinare pur şi simplu anexiunea / noastră /. În Germania, din nefericire, nu intră ziare scrise în limba

maghiară, care aici sunt foarte răspândite, altminteri românii ar fi tratați cu mai multă indulgență. Germanii iubesc banii româneşti, dar se năpustesc cu lovituri de bâtă asupra țării." (28 iunie / 10 iulie 1883, către Karl Anton de Hohenzollern, tatăl său. Scrisoarea este trimisă de la Sinaia, unde regele se afla de două zile : suntem exact pe 28 iunie 1883 când Grigore Ventura vrea să-l ducă pe Mihai Eminescu la Palatul Cotroceni ca să-l … împuşte pe rege. Deplasările suveranului erau, desigur, publice, toată lumea , şi mai ales presa, ştia că el este în drum spre Germania, Ventura nu prea are cui spune că Eminescu îl căuta pe rege în capitală - doar dacă, iarăşi se impune constatarea, - dacă suntem ferm convinşi că poetul era cu adevărat nebun de legat şi nu mai ştia pe ce lume se află). Iată, apoi, părerile suveranului despre ziarul „L'Independence roumaine" (aleg un pasaj mai semnificativ dintre multele la îndemână ; regele afirmă de câteva ori că foaia franțuzească face politica Rusiei pentru că se hrăneşte masiv din rublele pe care imperiul i le furnizează) :"Ziarele răspândesc în continuare ştiri false pe aici. Cea mai rea foaie în această privință este „ L'Independence roumaine" care se hrăneşte din minciuni, poveşti de scandal şi atacuri josnice împotriva guvernului. Presa străină din nefericire îşi ia ştirile din acest izvor necurat şi ziarele bucureştene simpliste repetă apoi totul papagaliceşte. Nemărginita libertate a presei nu ne permite să luăm măsuri împotriva lor." (25 august / 6 septembrie 1882, către acelaşi).

Ca să demonstrez acelaşi lucru, mie mi-au trebuit spații largi şi investigații destul de lungi, acest izvor atât de limpede, regal cu adevărat, nu fusese scos la iveală. Iar acum, când îl avem, trebuie să facem racordarea acestor informații la domeniul eminescologiei – adică, prelungind metafora capului statului, să aducem apa proaspătă şi în grădina noastră, dar nu cu ulciorul, ci de-a dreptul. (Scuze pentru … intertextualitate, dar cu toții suntem dominați de limbajul de lemn, noi, cei mai în vârstă adică). Aşadar, de ani buni de zile „L'Independence roumaine" făcea zile negre guvernului Brătianu, transportând în Europa şi punând zilnic pe mesele miniştrilor, preşedinților, regilor – bârfe, intenții, chiar secrete. După dezvăluirile ei privind discursurile iredentiste de la Iaşi, din 6 iunie 1883, când s-a dezvelit statuia lui Ştefan cel Mare, Europa ziaristică şi politică s-a încins, a luat foc adică, a ars mocnit până la 28 iunie şi în această zi a izbucnit flacăra. Guvernul Brătianu a luat, în fine, măsuri împotriva presei, mai exact l-a expulzat din țară pe directorul foii franceze, cetățeanul francez Emile Galli. Situația o cerea : Austroungaria rupsese relațiile diplomatice cu Regatul României pentru 48 de ore (şi executa manevre armate în Carpați, în timp ce presa maghiară striga că a venit timpul ca imperiul să-şi anexeze Valahia ; aceste scenarii geopolitice erau foarte vii în epocă, iar prin 1879 filosoful Vasile Conta câştigase notorietate națională dezvoltând unul asemănător prin presă), Bismack amenințase Regatul României cu declararea războiului (printr-o telegramă secretă către rege), Împăratul Wilhelm I al Germaniei transmisese de asemenea o scrisoare de amenințări, în care soma România să intre în alianță militară spunând textual (traducerea d-lui Sorin Cristescu în scrisoarea lui Carol I din 25 iulie / 6 august 1883 către tatăl său) :" Cu sau fără alianță, România trebuie să subscrie la condițiile învingătorului" (asta aducea aminte de Congresul de pace de la Berlin, când României i s-au impus condițiile la masa verde, deşi fusese învingătoare pe câmpul de luptă), Rusia cerea, de asemenea satisfacții. Trebuia făcut ceva, iar guvernul a făcut totul şi încă ceva pe deasupra. I se cerea să retracteze şi să-şi prezinte scuze : Petre Grădişteanu (autorul discursului iredentist de la Iaşi) a mers, în persoană, la Viena să-şi ceară scuze – dar l-au însoțit şi ministrul de externe, D.A.Sturdza şi ministrul C.Stătescu. Cu misiuni asemănătoare în lumea germană se afla Regina Elisabeta, mergea acum Carol I însuşi – şi se mai aflau I.C.Brătianu, P.P.Carp şi Titu Maiorescu. În vara aceasta fierbinte se coace alianță – iar fructul va fi cules în toamnă, printr-o iscălitură rece şi discretă a lui I.C.Brătianu.

3.Viața , ca o caricatură

Textualizez iarăşi – dar de data aceasta printre numeroasele caricaturi de epocă ce-l înfăţişează pe primul ministru primind „duşuri filogermane”, pe acelaşi împreună cu C.A.Rosetti în postură de Adam şi Eva în Paradis, sub pom, ademeniți de şarpe (în persoana ministrului de externe al Austroungariei) şi izgoniți de M.Kogălniceanu cu un bâț divin, etc. Acest fond de caricaturi – care, după câte îmi amintesc, îi plăcuseră până şi lui Zigu Ornea, un critic foarte aspru al cărții mele din 1994 , dar îmblânzit cu măsură când a scris despre cele ulterioare – pare mai grăitor decât documentele însele. Pe tinerii de azi îi fascinează de-a dreptul. Este, poate, momentul să amintesc aici că revistele de caricaturi au fost exceptate cu bună ştiință de la baza informativă a „Bibliografiei M.Eminescu” la care am lucrat în Biblioteca Academiei Române. Argumentele erau pertinente : caricaturile necesită interpretări îndelungi şi, apoi, nu au la bază adevărul istoric – ci fantezia, presupunerile caricaturiştilor. Aşa e, dar marja lor de adevăr este de luat în seamă, ele se bazează pe intuiție – şi de multe ori istoria se face cu intuiția ziariştilor. În plus, ele păstrează încifrată, deci transmit în măsura în care reuşim să descifrăm, acea stare de spirit a momentului, care ne interesează, în fond, atât de mult. Mai exact, deşi acest tratat de alianță ce-l anihilează şi pe Eminescu este un tratat secret, toată lumea ştie de el, îl bănuieşte exact dacă se poate spune aşa. Replica din epocă era , prin octombrie 1883, aceasta : „ Cine face mia-miau pe acoperiş, d-le Brătianu ?”. Era, deci, un fel de „Mânăstire-ntr-un picior, ghici ciupercă ce e…” Greutatea vine, astăzi, din descifrarea acestor caricaturi, adică din identificarea chipurilor şi a situațiilor. Ajunsesem - cred că eram printre singurii, şi nu o spun cu tristețe, ci cu disperare - să pot citi colecții întregi de reviste de caricaturi – fără să mai am nevoie de dicționar. Mă familiarizasem, adică, atât cu oamenii cât şi cu întâmplările. Am lucrat mult timp la o ediție pe care o intitulasem „ Eminescu în caricaturi” – şi care cuprindea texte ziaristice de M. Eminescu ilustrate cu caricaturi sincrone. Nu e vorba de desene puse la textele eminesciene, de o ilustrare intenționată aşadar, ci de aceleaşi evenimente descrise de Eminescu în ziarul „Timpul” – şi de anonimii desenatori ai momentului în caricaturi publicate în alte ziare. Sincronicitatea este fascinantă – iar scoaterea la iveală a unei asemenea cărți ar spulbera - poate chiar definitiv – prejudecata că „grafica militantă din ziarele de la sfârşitul secolului al XIX-lea este lipsită de valoare artistică” (am citat din memorie din concluzia lui Andrei Oțetea , făcută, parcă, să scoată din circuit acest capitol – care, iată, nici nu se credea că mai există). Negăsind înțelegere pe parcursul documentării (adică, ajutor să scotocesc, să fotografiez şi, mai recent, să scanez, bani pentru aceste operațiuni etc.) –şi nici sponsor dispus să mă ajute – tema a rămas nestrăbătută aşteptând, poate, în vreun viitor pe cineva să i se dedice… Pot oferi consultații. Revin, după această digresiune agreabilă sper, la 28 iunie 1883 şi la guvernul I.C.Brătianu. I s-a mai cerut să verifice Societatea Carpații , care desfăşura activitate subversivă pentru unirea Ardealului cu țara. – A organizat razii, percheziții, devastări ale sediului din Ştirbei Vodă. În compensație la toate acestea, poate, sau poate tot la cererea Austroungariei (nu se poate şti, pentru că legea în virtutea căreia s-a acționat scutea de explicații) guvernul l-a expulzat pe amintitul Emile Galli. S-au făcut rapid dislocări şi reaşezări, un redactor al foii franceze a venit la „Timpul” conservatorilor – care şi-a schimbat mult configurația ,orientarea, direcția. Iar pe fondul acestor evenimente atât de brusc înfierbântate – apare ştirea că a înnebunit Eminescu. Simpla înseriere a înnebunirii sale între evenimentele politice şi ziaristice ale momentului ridică semne de întrebare. Dacă mai adăugăm că ştirea nebuniei apare în ziarul „Românul”, oficiosul guvernului (de fapt, al aripii rosettiste din partidul liberal) - şi este confirmată de ziarul „Timpul”, instituția la care lucra poetul, peste două zile (iar confirmarea este redactată cam în

aceşti termeni : „ … unul dintre redactorii acestei foi, D. Mihail Eminescu, a încetat a mai lua parte la redacție atins fiind în mod subit de o gravă boală…”, deci se anunță întâi demiterea, încetarea contractului - iar apoi motivația de rigoare) , dacă mai ținem cont că în epocă declararea publică a nebuniei cuiva îl excludea automat din viața publică când nu făcea dovada credibilă că este sănătos - iată că ajungem în fața unui alt adevăr decât cel cu care ne-a obişnuit o tradiție – cum să-i spunem ? - cel puțin narcisistă… Mă rog, un alt adevăr dacă suntem adepții adevărului dublu ori multiplu – sau, iată, în fața celuilalt, singurului adevăr… ascuns până acum. Anume, se conturează ideea că, pe fondul unei crize nervoase reale, datorate probabil stresului, Eminescu este îndepărtat din viața publică într-un context public care cerea imperios ca el să fie redus la tăcere.

Nae Georgescu